

SKOLPORTENS NUMRERADE ARTIKELSERIE FÖR UTVECKLINGSARBETE I SKOLAN

Vägar till en inkluderande skolmiljö

Elevsyn och förhållningssätt

FÖRFATTARE: ANN GUSTAVSSON OCH ELISABETH NORDIN

ARTIKEL NUMMER 12/2015

ifous

SKOLPORTEN

Abstract

Syftet med artikeln är att visa vilken betydelse arbetet med värdegrund har haft för att genomföra inkluderande lärmiljöer i praktiken. Avsikten är att visa på vilka resultat vi hittills har uppnått på vår skola.

För att få en representativ och hanterbar överblick av elevernas upplevelse, valde vi slumpvis ut sex klasser för en enkätundersökning. När det gällde lärarnas upplevelser valde vi intervjun som metod.

Lärarna ansåg att värdegrundsarbetet haft betydelse för en mer medveten elevsyn, medan elevenkäten visade att arbetslagen kommit olika långt i praktiskt genomförande av inkluderande lärmiljöer.

Ann Gustavsson är utbildad SO-lärare och har idag en tjänst som förstelärare på Johan Skytteskolan i Älvsjö.

E-post: ann.v.gustavsson@stockholm.se

Elisabeth Nordin är utbildad svensk- och SO-lärare och har idag en tjänst på Johan Skytteskolan i Älvsjö

E-post: elisabeth.nordin@stockholm.se

Denna artikel har den 22 april 2015 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan. Ansvarig granskare är universitetslektor Inger Assarson samt fil. dr Lisbeth Olsson från Malmö högskola.

Denna utvecklingsartikel har tagits fram inom ramen för Ifous FoU-program Inkluderande lärmiljöer, i vilket 12 kommuner (Borlänge, Botkyrka, Göteborg, Helsingborg, Höör, Landskrona, Linköping, Mullsjö, Stockholm, Sävsjö, Tyresö och Åstorp), Specialpedagogiska skolmyndigheten och Malmö högskola medverkat. Information om FoU-programmet finns på <http://www.ifous.se/programomraden-forskning/inkludering/>

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens nättidskrift Undervisning & Lärande:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/ Aktuell metodbok med författaranvisningar:
www.skolporten.se/metodbok

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
1. Inledning.....	5
1.1 Syfte och avsikt.....	5
1.2 Bakgrund.....	5
2. Metod, strategi och tillvägagångssätt	8
3. Huvuddel, resultat och slutsatser	10
3.1 Lärarnas pedagogiska synsätt.....	10
3.1.1 Samsyn och förhållningssätt.....	10
3.1.2 Elevernas upplevelse.....	10
3.2 Genomslag i undervisningen	12
3.2.1 Elevbladen.....	14
3.2.2 Checklistor	14
3.3 Slutsatser	14
4. Referenser	17
5. Bilagor	18
Bilaga 1 - elevblad.....	18
Bilaga 2 – Checklista, en skoldag för alla.....	22
Bilaga 3 – Checklista, en skoldag för alla - engelska.....	25
Bilaga 4 - elevenkät	27
Bilaga 5 - intervjufrågor.....	29

1. Inledning

1.1. Syfte och avsikt

Syftet med vår artikel är att påvisa om arbetet med värdegrund har haft betydelse för hur vi lyckats med att implementera ett praktiskt förhållningssätt kring inkluderande lärmiljöer. Avsikten är att försöka påvisa de resultat vi hittills uppnått i vår process på skolan.

Vi ska undersöka om lärarkollegiet har fått en ökad samsyn kring vårt förhållningssätt, om kompetensen kring inkluderande lärmiljöer har ökat och om det pedagogiska synsättet har förändrats.

Vår tes är att om arbetet med inkluderande lärmiljöer ska vara framgångsrikt så måste skolans organisation genomsyras av ett gemensamt förhållningssätt i värdegrund- och bemötandefrågor. En annan tes är att om arbetet är framgångsrikt så kommer det att få genomslag i undervisningen. Våra frågeställningar har varit följande:

1. Har arbetet med inkluderande lärmiljöer ändrat lärarnas pedagogiska synsätt?
2. Har skolans arbete med värdegrundsfrågor, gemensam bedömning och en inkluderande lärmiljö fått genomslag i undervisningen?

1.2. Bakgrund

Syftet med vårt arbete på skolan har dels varit att öka samsynen kring förhållningssätt, dels att öka kompetensen bland den pedagogiska personalen kring hur man ger de bästa förutsättningarna till eleverna att utvecklas utifrån sina egna förmågor och nå sina uppställda mål. Vår målsättning är att alla elever ska ges de bästa förutsättningar att utvecklas efter sin förmåga.

Under flera år har ett intensivt arbete pågått på vår skola med att lyfta upp och diskutera värdegrunds- och bemötandefrågor i hela personalgruppen. Det initiala syftet var att komma tillrätta med de många fall av kränkande behandling som eleverna upplevde skedde på skolan. Snabbt kunde vi finna bättre rutiner för att möta dessa situationer, men kvar stod frågan om hur vi vuxna förhåller oss till elever och varandra.

Läroplanen från 2011 anger att utbildningen:

”...ska främja alla elevers utveckling och lärande samt ge en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö”. (Lgr 11 s.7)

Värdegrundsfrågan, trygghet och arbetsro har blivit allt mer centralt när man talar om skolutveckling. Ann Ahlberg, professor i specialpedagogik i Göteborg, säger i en intervju med Skolverket att: ”En annan viktig fråga är hur skolan kan förena arbetet med elevernas lärande med värdegrundsfrågor och bli en kraft som motverkar ojämlikhet i samhället.” (Skolverket, augusti 2011)

Läroplanen är, som styrdokument för grundskolan, tydlig med hur arbetet med och kring eleverna ska utformas. Den säger att:

”Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära.

...Varje elev har rätt i skolan att få utvecklas, känna växande glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.” (Lgr 11 s.10)

Med en god värdegrund menar vi varje individs rätt att bli respekterad för den man är och förhållningssättet är en viktig del av värdegrundsfrågorna. Förhållningssättet innebär att vi vill möta varje elev utifrån de förmågor eleven har. Arbetet med inkluderande lärmiljöer är en naturlig fortsättning på skolans värdegrund. Vår definition av inkluderande lärmiljöer är att vi som pedagoger har en beredskap för elevers olikheter och anpassar undervisningen efter dessa.

Arbetet med att gå från teori till praktik på skolan intensifierades 2012. Delar av skolledningen samt en speciallärare på skolan åkte till Boston för att delta i Boston-projektet som Utbildningsförvaltningen i Stockholm organiserat. ”Det är en utbildning som syftar till att utveckla och sprida ett inkluderande arbetssätt i skolan, där stor vikt läggs vid ledarskapet.”(PedagogStockholm, 2013)

Senare under året blev Johan Skytteskolan en del av IFOUS-projektet ”Inkluderande lärmiljöer”. Skolan kom därmed att ingå i ett nationellt forskningsprojekt med 33 skolor i 12 kommuner. Arbetet på Johan Skytteskolan kom inte längre att bara innefatta skolan i sig utan även förvaltningsnivån i Stockholms stad blev engagerad. Enligt SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten, har intresset väckts för att belysa arbetet kring inkludering och inkluderande lärmiljöer. (SPSM, 5 september 2014).

Claes Nilholm, professor i pedagogik vid Malmö Högskola, menar att om vi ska skapa en skola där olikheter ses som en tillgång så handlar det om ett förhållningssätt. Arbetet bör vara fokuserat på att ha eleven i centrum och därmed undanröjs eventuella hinder för lärande och i vissa fall hinder för deltagande. ”Definitionen som bara handlar om placering är vanlig i debatten, men jag skulle inte kalla det inkludering, utan integrering. Inkludering handlar om att skolan ska göras om för att passa alla. Ordet började användas just för att markera en skillnad mot integrering, som innebär att elever som behöver särskilt stöd ska anpassa sig till den vanliga skolan” (Arndt, Lärarnas Nyheter, februari 2014)

I skenet av sviktande skolresultat i internationella jämförelser är Persson och Perssons (2012) tanke viktig. De menar att det är omöjligt att direkt kopiera ett annat lands, eller en annan skolas framgångar rakt av. Däremot anser de ”...att det genom en vetenskaplig analys av framgångsrika skolexempel är möjligt att extrahera faktorer och deras inbördes interaktion som kan vara allmängiltiga.” (Persson & Persson, 2012, s.115). I detta sammanhang är Johan Skytteskolans deltagande i IFOUS-projektet än viktigare för vår fortsatta skolutveckling.

Det praktiska arbetet med att skapa en högre grad av inkluderande lärmiljöer för eleverna har pågått sedan 2012. Under många år har vi haft ”elevblad” (bilaga 1) på skolan. Dessa presenterar arbetsrådets innehåll, kunskapskrav, koppling till det centrala innehållet i läroplanen och hur arbetet ska ske. Information om läxor, prov och hemuppgifter finns också noga beskrivet. Elevbladen har haft sin grund i att alla elever ska få en likvärdig undervisning och bedömning.

För att kunna ge en likvärdig bedömning har kravet på samplanering ökat. I syfte att stimulera pedagogiska diskussioner och utveckla sambedömningen introducerades ett arbete kring Dylan Wiliams teorier i ”Att följa lärande” (Wiliam, 2013) samt Bedömning för lärande (BFL) under våren 2014. Att arbeta formativt med lärande och bedömning innebär att man som lärare skaffar sig underlag så att man genom denna information kan göra en bedömning om nästa steg i elevernas lärandeprocess. Christian Lundahls erfarenheter har visat just detta: ” När läraren själv lär sig av vad som fungerar eller inte i sin undervisning och eleverna lär sig själva att lära, då når vi de bästa resultaten.”(Lundahl, juni 2011)

Målsättningen för Johan Skytteskolan är att detta arbete ska vävas samman med tankarna kring inkluderande lärmiljöer och därmed bli ett praktiskt och pedagogiskt verktyg i ett F-9-perspektiv.

En av Dylan Wiliams teser är att om man vill förändra och förbättra skolresultaten så är den enda möjliga vägen att: ”...öka lärarnas kompetens” (Wiliam, 2013, s. 41). Vidare framhåller Wiliam också att vägen framåt är att satsa på de redan befintliga lärarna. Att byta ut lärare

som inte anses tillräckligt skickliga ämnesdidaktiskt är ingen framgångsväg. Skolan har, i ett F-9-perspektiv, relativt liten erfarenhet av att i ordnad form arbeta med kollegialt lärande och det är med nyfikenhet vi nu ser de första staplande stegen tas i den riktningen.

I processen kring inkluderande lärmiljöer har vi varit tvungna att granska vår verksamhet och vi fann snabbt en brist på rutiner kring schemabrytande aktiviteter. Under våren 2013 skapades våra första checklistor (se bilaga 2). Dessa har till syfte att undanröja så många svårigheter som möjligt för elever med särskilda behov. Till exempel de som behöver tydlig struktur. Vi såg snart fördelarna med dessa och därför har alla ämnen på skolan under våren 2014 skapat egna checklistor i syfte att främja inkluderande lärmiljöer (se bilaga 3). Tanken har varit att ämnesgruppen identifierar vilka svårigheter som kan uppstå i ämnets undervisning.

2. Metod, strategi och tillvägagångssätt

Vi valde två olika metoder för att undersöka våra frågeställningar.

För att se om arbetet har fått genomslag var det nödvändigt att gå till den grupp som ska dra nytta av arbetet, nämligen eleverna. Eftersom elevgruppen på skolans högstadium är relativt stor valde vi enkäten som metod. Enligt Martyn Denscombe lämpar sig enkätmetoden när man har ett stort antal respondenter och informationen som efterfrågas är okomplicerad och kortfattad. Detta stöder vår metod då vi valt att fråga ca 180 elever och har frågeformulär med kryssalternativ. För att komma åt mer komplex information har vi kompletterat med några öppna frågor (Martyn Denscombe, 2009, s. 208f). Vi gjorde ett slumpvist urval av två klasser, ca 60 elever i varje årskurs 7 – 9. Vi lottade fram vilka klasser som skulle delta, och eleverna fick besvara enkäten under lektionstid. Vi valde att själva genomföra enkäterna för att eleverna skulle få samma information, och för att vi skulle kunna förklara eventuella oklarheter.

Vår utgångspunkt har varit att vårt arbetes genomslag ökar bland eleverna ju längre de har gått på skolan, därför ville vi kunna jämföra resultaten mellan olika årskurser. Totalt besvarade 153 elever enkäten, fördelat på 87 pojkar och 66 flickor.

Syftet med elevenkäten (se bilaga 4) var att undersöka om det vi i kollegiet gemensamt hade resonerat och fattat beslut kring (checklistorna, elevbladens innehåll samt värdegrundsarbetet) hade fått genomslag i elevgrupperna. Vi var nyfikna på att se om svaren skiljde sig åt mellan årskurserna och mellan pojkar och flickor. Vår tanke var att svaren borde visa på skillnader beroende på ålder. Om vi hade lyckats fullt ut med vårt värdegrundsarbete så borde skillnaderna mellan pojkars och flickors svar vara försumbara.

Enkäten innehöll frågor om elevbladen, lärarnas förhållningssätt och checklistan för schemabrytande aktiviteter. Eleverna hade fyra svarsalternativ på frågorna, men på två av frågorna fanns det också möjlighet för eleverna att formulera sig själva. Genom att vi formulerade frågorna i enkäten så att de handlade om den upplevda nyttan, så fick vi veta om elevbladen och checklistorna är ett stöd för eleverna. De öppna frågorna gav oss exempel på vad eleverna t ex uppfattade som respekt för elevers olika inlärning.

Skolan får varje nytt läsår 5 – 10 nya lärare, vilket gör att en enkät passar sämre för att se en utveckling i lärargruppen.

För att undersöka om värdegrundsarbetet och inkluderingsarbetet på skolan har förändrat lärarnas elevsyn och arbetssätt, så passade det bättre med intervjuer (se bilaga 5). Vi ville låta de intervjuade få utveckla sina åsikter och tankegångar. Då kan semistrukturerade intervjuer vara framgångsrika enligt Martyn Denscombe (Martyn Denscombe, 2009, s.232ff).

När lärarna fick formulera sig fritt, skulle vi kunna få syn på om de tar större hänsyn till elevers olika behov. Vår tanke var att det också skulle gå att utläsa om lärarna har en mer förutsättningslös inställning i mötet med sina elever. En större hänsyn till olikheter och en mer ödmjuk inställning i mötet med elever är tecken på att både elevsyn och förhållningssätt har utvecklats. Eftersom vår tes är att arbetet med värdegrundsfrågor i personalgruppen har underlättat inkluderingsarbetet, ställde vi både direkta och indirekta frågor om lärarna såg den kopplingen.

Vi valde ut sex lärare som har jobbat på skolan sedan 2009, då vi började med värdegrundsarbetet i personalgruppen. Då deltog även övrig personal, men eftersom vi avsåg att koppla värdegrundsarbetet till arbetet med pedagogisk inkludering, valde vi att enbart intervjua lärare som varit med från början. Vi valde att intervjua lärare i både teoretiska och praktisk-estetiska ämnen. Av de sex lärarna är två lärare i praktisk-estetiska ämnen, resten i teoretiska ämnen. Vi utgick ifrån att de pedagogiska anpassningarna är beroende av ämnets karaktär.

Fördelningen mellan de intervjuade lärarna var fyra kvinnor och två män, vilket ungefär motsvarar den könsfördelning vi har bland lärarna på högstadiet.

3. Huvuddel, resultat och slutsatser

3.1. Lärarnas pedagogiska synsätt

3.1.1. Samsyn och förhållningssätt

Djupintervjuerna med de utvalda lärarna visar att de tycker att värdegrundsarbetet har haft genomslag. Alla intervjuade menar att värdegrundsarbetet har stärkt gemenskapen bland kollegorna på skolan. Vi har närmast oss ett gemensamt språk och många beskriver arbetet som en process som ständigt behöver förnyas och hållas vid liv. I svaren framkommer också en tydlig önskan om att dessa samtal måste fortgå då upplevelsen är att man alltid behöver få påfyllnad och vitalisering i dessa frågor. De intervjuade uttrycker samstämmigt en tydlig medvetenhet om intentionen med arbetet.

En av intentionerna bakom arbetet har varit att bidra till en process där man som vuxen tvingas reflektera över sitt eget förhållningssätt. Flera av de intervjuade uttrycker att de fått nya insikter, att de har fått 'en mall' för ett mer empatiskt bemötande gentemot både elever och vuxna.

Värdegrundsarbetet har, som en av de intervjuade kollegorna uttrycker sig, skapat en trygghet. Känslan av att man inte blir lämnad ensam vid t ex konflikter med elever i gemensamma utrymmen är stark.

Ytterligare en positiv effekt, som några lyfter i intervjun, är att de upplever att eleverna har blivit mer toleranta för varandras olikheter och behov av enskilda lösningar. Det är inte längre avvikande att vara olik, eftersom det är självklart för lärarna att göra anpassningar. Det har blivit synligt i klassrummet att eleverna jobbar utifrån olika material, och med differentierade uppgifter för att nå samma mål.

Några menar också att arbetet har bidragit till att förbättra stämningen i kollegiet, men är samtidigt oroade över att det ibland känns som om överenskommelser som görs i dessa frågor är lite av läpparnas bekännelse. Det framkommer även i intervjuerna att det har blivit synligt att vi inte tänker lika.

Av stor betydelse för en ökad samsyn har de många diskussionerna i de rena ämnesgrupperna varit. Framför allt lyfts diskussionerna kring bedömningsmatriserna fram som ett exempel där kunskapssynen stötts och blötts.

3.1.2. Elevernas upplevelse

Mycket av fokus i arbetet, som startade 2009, har handlat om att arbeta med hur vi vuxna bemöter elever och skapar en mer inkluderande lärmiljö. Mot bakgrund av detta är det

bekymmersamt att endast ca 50 % av eleverna i årskurs 8 anser att: ”lärarna visar respekt för att de lär sig på olika sätt”. Någon egentlig skillnad mellan svaren bland pojkar och flickor går ej att utläsa, dock är det ett litet antal flickor som är mer positiva än pojkarna. I årskurs 7 uttrycker 42 elever av totalt 51 att det: ”stämmer ganska bra eller stämmer helt”. I årskurs 8 anger 19 av 51 elever samma sak. I årskurs 9 är siffrorna något bättre då 28 av 52 elever anser att lärarna visar respekt för att de lär på olika sätt.

En av frågeställningarna i elevenkäten handlade om hur eleverna uppfattar att lärarna på skolan bemöter elever med olika inlärningsbehov. Där valde vi också att låta eleverna ge konkreta exempel på hur lärare respekterar, eller inte respekterar, att elever lär sig på olika sätt. 95 av 153 elever tycker att påståendet: ”Mina lärare visar respekt för att elever lär sig på olika sätt” stämmer ganska bra eller stämmer helt.

När man läser de konkreta exempel som lämnats, kan man se att det finns flera exempel på hur undervisningen anpassas och varieras för att fler ska kunna lära sig. Tekniska hjälpmedel som datorer nämns, men också att lärare förklarar en extra gång eller på ett annat sätt, visar på olika sätt eller att elever som är klara med en uppgift får andra uppgifter att jobba med. En elev uttryckte det så här: ”Att dom inte stör sig på att vissa har problem med olika saker.” Flera ger också exempel på möjligheter att visa sina kunskaper och färdigheter på olika sätt.

På frågan ”jag får möjlighet att visa mina kunskaper och färdigheter på olika sätt”, hade årskurs 8 och 9 flest elever som fyllde i alternativet ”stämmer inte alls” och ”stämmer delvis”. Överlag anser drygt 81 % av eleverna i årskurs 7-9 att påståendet ”stämmer ganska bra” och ”stämmer helt”. Mest nöjd får dock årskurs 7 anses vara. Eleverna i årskurs 8 uttrycker sig vara minst nöjda med möjligheten att visa sina kunskaper och färdigheter på olika sätt.

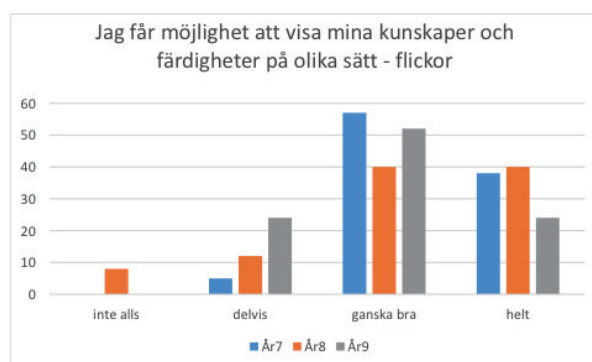
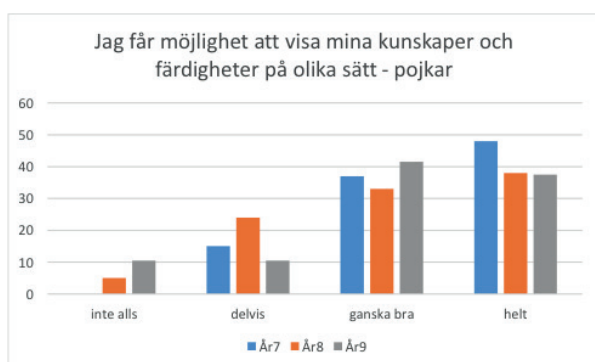

Diagram 1

Diagram 2

Det finns en hel del positiva exempel på att lärare jobbar med inkluderande lärmiljöer, och försöker hitta vägar för att alla elever ska kunna utvecklas. Det finns också exempel på att lärare inte förmår möta elevernas behov. Några elever tar upp svårigheterna att

utmana dem som redan har goda kunskaper och färdigheter, att inte bara ägna sig åt dem som har det svårt. Andra elever upplever att de inte får variation eller att läraren inte tar hänsyn till dem som inte förstår.

Flickorna i årskurs 7 och 9 har fler kritiska kommentarer än pojkarna i samma årskurs. När det gäller årskurs 8 är resultatet tvärtom, vilket generellt avviker från hur respektive kön uppfattar sin skolsituation på Johan Skytteskolan (JS) i enkäten. Det kan vara vanskligt att dra för långtgående slutsatser av elevernas exempel, t ex har pojkarna i årskurs 9 inte skrivit lika många kommentarer i de öppna frågeställningarna. Ändå kan vi konstatera att enligt eleverna jobbar flera av deras lärare med att skapa inkluderande lärmiljöer. Eleverna beskriver det i formuleringar om att man får välja arbetsätt, att man erbjuds enklare information, att läraren lär ut på olika sätt och att instruktioner ges både muntligt och skriftligt.

Det är också tydligt att arbetet med inkluderande lärmiljöer inte är implementerat i hela lärargruppen på skolan. Eleverna uppger att de har lärare som inte lyssnar om de vill ha hjälp, att de inte ges flera alternativ eller att de som är duktiga inte får svårare uppgifter.

I elevsvaren kan man se en annan effekt av arbetet med inkluderande lärmiljöer, nämligen en ökad medvetenhet om elevers olikhet. I exemplen skriver elever om att kamrater som har dyslexi får hjälpmedel och erbjuds andra möjligheter att visa sina kunskaper och färdigheter. Det har skett en normförskjutning på skolan; dyslexi och ADHD har förut varit något som betraktats som avvikande, men nu betraktas det av fler som en av många variationer inom gruppen. Enligt Nordenmark och Rosén (2008) så påverkar våra föreställningar om normen, och de som hamnar utanför normen, vårt sätt att betrakta och behandla elever. Så om fler snarare betraktar elevers olikheter som variationer i en grupp istället för något som ligger utanför normen, innebär det att fler elever betraktas och behandlas likvärdigt.

Persson och Persson (2012) skriver om synen på inkludering att: ”Just ambitionen med att bejaka elevernas olikheter och söka anpassa utbildningen till deras varierande behov är utmärkande för inkludering som princip. (Persson & Persson, 2012, s.23)”. En uttalad målsättning för skolan ligger väl i linje med Persson och Perssons tanke. När vi anstränger oss om att tillvarata elevernas olikheter så måste vi, var och en av oss som arbetar på skolan, vara strukturerade och väl förberedda på att möta dessa olikheter.

3.2. Genomslag i undervisningen

3.2.1. Elevbladen

Ca 60 % av eleverna i de två äldsta årskurserna anger att ”jag får den information jag behöver genom elevbladet”. I årskurs 7 är siffran ca 75 %. När det gäller frågeställningen

”elevbladet underlättar min planering” så är siffrorna ännu lägre i årskurs 8 och 9. I årskurs 8 anser endast ca 40 % att elevbladet är ett stöd och i årskurs 9 är det drygt 50 % som tycker det. Andelen i årskurs 7 som svarar till övervägande del positivt är 76 %. I samtliga årskurser är det flest flickor som är positiva till att elevbladet är ett stöd i arbetet.

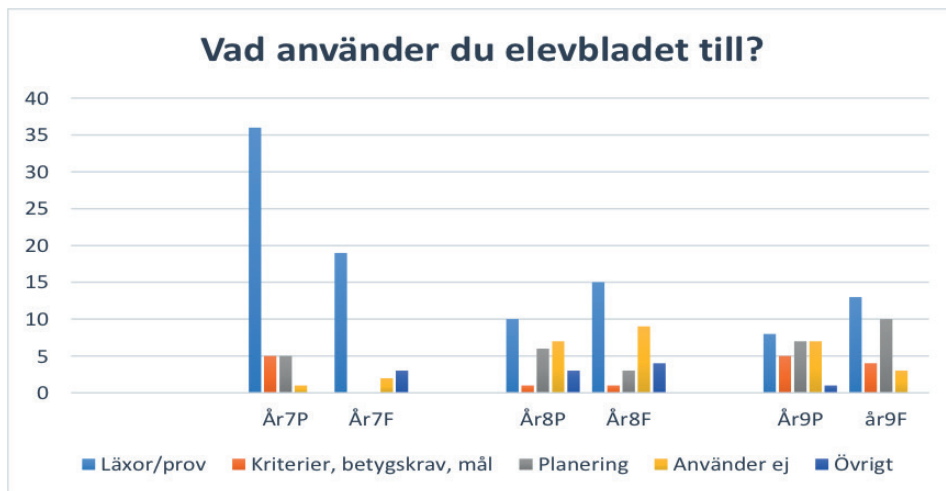

Diagram 3

Överlag kan vi konstatera att det är få elever i de olika årskurserna som använder sig av elevbladet som stöd för att få kännedom om betygskrav och kriterier för ett moment. I årskurs 8 använder endast en flicka och en pojke elevbladet till detta. I årskurs 9 är andelen som använder elevbladet till detta något högre, men fortfarande är det ett litet antal elever som utnyttjar elevbladet till detta.

Många elever anger att de använder elevbladet till att få kunskap om när prov och läxor ska ske. Svaren visar att elever i årskurs 7 i mycket högre utsträckning använder sig av elevbladet just för detta än elever i årskurs 8 och 9.

I de två senare årskurserna är det företrädesvis flickorna som använder elevbladen till att få kunskap om läxor och prov. I årskurs 7 är förhållandet dock det omvända. Där är det pojkarna som i högre utsträckning använder elevbladen till detta.

I årskurs 8 och 9 är andelen som använder elevbladet till planering och framförhållning större än i årskurs 7. Ingen flicka i årskurs 7 anger att de använder elevbladet till planering.

En relativt hög andel anger att de inte använder elevbladet till någonting alls (se diagram 3). ”Viker pappersflygplan”, ”lägger alla papper i det”, ”använder det inte, för lärarna följer det ändå inte” var kommentarer som kunde utläsas bland pojkar och flickor i främst årskurs 8 och 9.

3.2.2. Checklistor

Eleverna i årskurs 8 visar, med något undantag, de jämnaste svaren när det gäller checklistorna. Ca 65-70% av eleverna tycker att de får god information vid schemabrytande aktiviteter av olika slag. I årskurs 7 och 9 varierar upplevelsen mer om vilken typ av information eleverna får före en aktivitet. Genomgående för alla tre årskurserna är de låga siffrorna kring ”gruppindelning”.

Checklistorna (utflykter, studiebesök)	År 7	År 8	År 9
Samlingstider	94	70	81
Medföljande lärare	68	69	69
Resvägar	58	63	52
Besökets innehåll/syfte	86	65	62
Tid för hemkomst	72	65	58
Gruppindelning	56	47	58

”Övervägande del positiva svar” totalt i årskursen, i procent % – tabell 1

När sammanställningen görs gällande temadagar, är resultaten de omvända. Årskurs 7 känner sig väl förtrogna med vad som ska ske samt hur schemat/dagarna ser ut, medan i de äldre årskurserna är det endast drygt 50 % som känner sig informerade innan om vad som kommer att ske. Återigen visar resultatet att pojkarna i de lägre åldrarna är mest positiva överlag. Flickorna i årskurs nio är mest kritiska till vad som de upplever som bristande information inför schemabrytande aktiviteter.

Checklistorna (temadagar)	År 7	År 8	År 9
Innehåll/vad ska hända	88	53	48
Tydligt schema	74	57	52

”Övervägande del positiva svar” totalt i årskursen, i procent % - tabell 2

3.3. Slutsatser

Det teoretiska värdegrundsarbetet har haft betydelse för vårt pedagogiska arbete. Vi anser att det har lagt grunden för de resultat vi hittills uppnått och att de pedagogiska diskussionerna måste vara en del av vårt fortsatta arbete. Innehållet i dessa diskussioner inbegriper synen på kunskap och vårt förhållningssätt till varandra, både elever och

kollegor. Ett resultat av våra diskussioner är att den pedagogiska personalen har ökat sin medvetenhet kring dessa frågor under de gångna åren.

Djupintervjuerna visar samstämmigt ett behov av, och en önskan om, att dessa samtal ska fortgå framöver. Någon uttryckte det som att ”det är en process som ständigt behöver vitaliseras”. Målet med det praktiska arbetet är ännu inte uppnått, arbete kvarstår. I våra djupintervjuer efterfrågas fortsatt arbete med det formativa lärandet. Vi hävdar att det är en viktig nyckel för en fortsatt pedagogisk utveckling där vi lärare ges fler praktiska verktyg för att kunna möta varje enskild elevs unika behov.

På skolan har vi haft en arbetshypotes om att ju äldre eleverna blir desto större betydelse får elevbladen för eleven. Detta har inte visat sig stämma med hur eleverna själva upplever det i vår undersökning och vi måste än en gång fundera på upplägget av elevbladet och hur vi lärare kan presentera det som ett viktigt verktyg för eleven när det gäller att ta ansvar för sitt eget lärande. De äldre elever som anger att de använder elevbladet visar att de ser flera användningsområden.

När vi tolkar resultaten i vår undersökning kan vi dra flera slutsatser. Överlag är eleverna i årskurs 7 mest positiva. Flera elevexempel vittnar om en medveten flexibilitet från lärarhåll. ”De brukar fråga om man vill lära sig på annat sätt” (pojke årskurs 7). Vad detta beror på är svårt att sja om, men en tanke vi har är att lärarna som är knutna till arbetslaget i årskurs 7 har ansträngt sig för att eleverna ska bli medvetna om dessa frågor och att det har gett effekt.

Vidare kan vi konstatera att eleverna i årskurs 9 är ganska ljumma i sina synpunkter. Flickorna är klart kritiska och ett talande exempel på kommentar är; ”lärarna använder samma utlärningsmetoder fast de inte funkar” (flicka årskurs 9). Om de ljumma svaren överlag är ett uttryck för ett missnöje med skolan/lärare i allmänhet eller att vi lärare faktiskt inte lyckas med att implementera praktiska metoder för att skapa en mer inkluderande lärmiljö, vill vi låta vara osagt.

Åsikterna hos eleverna i årskurs 8 tangerar åsikterna i årskurs 9, men svängningarna i svaren upplever vi som större. Antingen är de starkt negativa eller klart positiva till vad läraren förmår göra/inte göra i de olika frågeställningarna. Det vi tycker går att utläsa i svaren är att eleverna i årskurs 8 har en upplevelse av att checklistorna fungerar, d.v.s. de känner sig väl förberedda inför schemabrytande aktiviteter.

Sammantaget kan vi konstatera att vi har nått resultat, men att vi inte kommit så långt som vi trott. Vår uppfattning är vi måste arbeta vidare med att diskutera och pröva på praktiska knep för att tillmötesgå elevernas olika behov. De uppenbara skillnaderna mellan de olika årskurserna bör i en framtid minskas.

Diskrepansen mellan lärares och elevers uppfattning om i hur hög grad vi har skapat en inkluderande lärmiljö kan bero på att lärarna överskattar i vilken grad de lyckas med att göra konkreta anpassningar i undervisningsmomenten. Detta måste bli en självklar del i det pedagogiska arbetet på individnivå, och att komma dit är en process som tar tid.

Utmaningar som kvarstår för Johan Skytteskolan, för att vi med stolthet ska kunna säga att vi arbetar inkluderande, är att hela skoldagen ska genomsyras av en insikt om att vi måste möta alla elever där de är. Målsättningen måste vara att alla elever under nästa läsår upplever att de givits större möjlighet att tillgodogöra sig kunskaper utifrån sina egna förutsättningar. Detta kan tyckas vara självklarheter, men att gå från tanke till handling kan ibland vara svårare än man tror.

Vi vidhåller att elevbladen är ett stöd och även om de inte fungerar som vi har haft för avsikt, är lösningen inte att plocka bort dem. Det handlar mer om att utveckla hur vi använder dem i undervisningen, så att de blir den pedagogiska hjälp för eleven som varit tanken. Elevbladen kan anslås i klassrummen och vi kan bli tydligare med att knyta de mål som är beskrivna i elevbladen till det dagliga arbetet med eleverna. Det är viktigt att ständigt föra en diskussion med eleverna om nyttan med elevbladen.

Ett stöd för detta fortsatta arbete är den struktur som nu, med stöd av PRIO-projektet (Planering, Resultat, Initiativ och Organisation) håller på att arbetas fram på skolan på organisationsnivå.

Sveriges kommuner och landsting skriver på sin hemsida att: ”PRIO har som övergripande mål att varaktigt höja kunskapsresultaten i den svenska skolan. Fokus ligger på att utveckla skolans interna processer och arbetssätt för att skapa en mer lärande organisation.” (Sveriges kommuner och landsting, 2014).

Målet för Johan Skytteskolan är att frigöra tid för kollegialt lärande och pedagogiska diskussioner. Vi får fler möjligheter till att dela erfarenheter och resonera kring svårigheter som uppstår i undervisningssituationer. Vår uppfattning är att detta ökar medvetenheten om de pedagogiska utmaningarna som inryms i formativt lärande och inkluderande lärmiljöer.

Vårt värdegrundsarbete har, som vi tidigare påpekat, varit en grundförutsättning för arbetet med inkluderande lärmiljöer. Det blir en stor utmaning för Johan Skytteskolan att hålla värdegrunden levande i allt annat utvecklingsarbete som pågår.

4. Referenser

Litteratur

- Denscombe. M (2009) *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*.
- Nordenmark L. & Rosén M. (2008) *Lika värde lika villkor? Arbete mot diskriminering i förskola och skola*. Stockholm: Liber AB
- Persson & Persson (2012) *Inkludering och måluppfyllelse*. Stockholm: Liber AB
- Skolverket (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*
- William D. (2013) *Att följa lärande*. Lund: Studentlitteratur AB

Artiklar

- Grkom (2011), Bedömning för lärande, www.grkom.se/webdav/files/Skola%20&%20Utbildning/Nyhetsbrev/GR%20Specialen/HTM/2011-06.htm (juni 2011)
- Lärarnas Nyheter (2014), Svårt hitta vägen till inkludering”, www.lararnasnyheter.se/specialpedagogik/2014/02/17/svart-hitta-vagen-inkludering (2014-02-17)
- PedagogStockholm (2013), Bostonprojektet leder till inkludering, www.pedagogstockholm.se/inkludering/bostonprojektet-leder-till-inkludering/ (2013-01-29)
- Skolverket (2011), Samarbete avgörande för elever i behov av särskilt stöd, www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-omraden/specialpedagogik/relationer-larande/samarbete-avgorande-1.151495 (2011-08-24)
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2014), www.spsm.se/sv/Om-webbplatsen/Nyhetsarkiv/n/Erfarenheter-av-inkludering-delas-pa-europeisk-konferens/ (5 september 2014)
- Sveriges kommuner och landsting (2014), www.skl.se/skolakulturfritid/skolaforskola/sklsatsningarutvecklaskolan/prioarbetsatt/omprio.928.html (30 september 2014)

5. Bilagor

Bilaga 1

Elevblad Johan Skytteskolan

Islam och släktskapet med judendom och kristendom

Religion Åk 9

De abrahamitiska religionerna

Människors sätt att se på andra och på sig själva, formas oftast av den kultur de lever i eller kommer ifrån. En viktig faktor i alla kulturer är religionen. I vissa kulturer finns religionen bara i bakgrunden; i andra kulturer färgas hela samhället av religionen.

I Sverige har människors syn på livet och medmänniskorna under ett årtusende formats av kristendomen. Våra lagar och vår syn på rätt och fel (etik/moral) har sina rötter i bibeln.

Under det senaste århundradet har Sverige sekulariserats allt mer. Bibeln och kyrkan har inte längre lika stort inflytande på människors liv. Nya, humanistiska, tankar och idéer förändrar sakta våra lagar och värderingar. Ett skäl till att våra värderingar förändras är att

vi inte längre är en lika homogen folkgrupp. Genom åren har svenskar flyttat ut i världen och andra har av olika skäl flyttat hit till oss. Världen har krympt och kommit närmare. Många av dagens svenskar har en annan kulturell bakgrund. De anpassar sig till den svenska kulturen men de varken kan eller bör överge sin kultur och sina traditioner.

Islam är en av de största religionerna i världen. Även i Sverige finns numer många muslimer. Islam uppfattas ibland som hotfull och farlig. I massmedia förstärks ofta denna uppfattning. Men hur lever egentligen en muslim? Alla ”kristna” är inte troende. Är alla muslimer troende? Vad har religionerna gemensamt?

Följande delar ur kursplanerna ligger till grund för detta arbetsområde:

- Centrala tankegångar och texter i världsreligionerna judendom, kristendom och islam.
- Olika tolkningar och bruk inom världsreligionerna i dagens samhälle.
- Huvuddragen i världsreligionernas historia.
- Sambandet mellan samhälle och religion i olika tider och på olika platser
- Riter, till exempel namngivning och konfirmation och deras funktion i religiösa sammanhang.

När området är avslutat ska du, för att nå nivå E (godkänt), ...

Känna till något om Islams utbredning, de fem grundpelarna, monoteism, Muhammed, Koranen, Mecka, ramadan, moské, några gemensamma drag med kristendom och judendom, samt känna till något om hur tron påverkar synen på livet, familjen, kärleken och döden och hur det visar sig i vardagen.

För att nå högre kvalitetsnivåer ska du använda det du lärt dig för att göra jämförelser, analyser och reflektioner med hållbara argument.

Religionen har blivit mindre viktig i samhället
Människan sätts i centrum och kan själv forma sitt liv
Enhetlig

Kvalitetsnivåerna		
Kunskapskrav för betyget E	Kunskapskrav för betyget C	Kunskapskrav för betyget A
Har grundläggande kunskaper.	Har goda kunskaper.	Har goda kunskaper.
Kan beskriva enkla samband och dra enkla slutsatser.	Kan beskriva förhållandevis komplexa samband och dra relativt väl underbyggda slutsatser.	Kan beskriva komplexa samband och dra väl underbyggda slutsatser.
Kan föra enkla och till viss del underbyggda resonemang.	Kan föra utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang	Kan föra utvecklade och väl nyanserade resonemang.

Bra att veta:

- Gå gärna in på www.SO-rummet.se och klicka på religionskunskap. Där finns det en del genomgångar om alla religioner. Jag rekommenderar särskilt Abrahमितiska religioner del 1 + del 2.
- För underhållning kan ni åter gå till favoriten www.bricktestament.com och titta på t ex What not to eat – om judarnas matregler
- Laddas ner: SODirekt Religion, isbn 978-91-622-5878-8, s.394 - 413

VECKOPLANERING (ungefärlig) 9A

Vecka	tisdag	onsdag	torsdag
35	Utdelning av böcker Valet + nyheter	Vad vet ni om islam?	Abrahamitiska religioner
36	Islam - när var och hur religionen uppstod. <u>Re.boken</u> s.395 – 398 <i>Häfte</i> s.20 - 22	Grunderna inom islam <u>Re.boken</u> s.403 <i>Häfte</i> s.18 - 19	Utbredning och heliga platser, s.399 – 402 <i>Häfte</i> s.23 <i>Förhör på läxan = nyckelfrågan</i>
37	Inför valet – repetition av partier och hur man väljer Arbete med text.	Hur ska en rättrogen muslim leva? <u>Re.boken</u> s.405 – 409 <i>Häfte</i> s.24 - 26	Repetition, arbetsuppgifter <i>Förhör på läxan = nyckelfrågan</i>
38	Uppföljning av valet Repetition, arbetsuppgifter	UTGÅR Utvecklingssamtal	<i>Prov på fakta om islam</i>
39	Diskussionsuppgifter Fördjupning om kvinnans roll i islam		
40	Diskussionsuppgifter Fundamentalism inom islam Individuell skriftlig uppgift		

Läxor:

V 36: Nyckelfråga: Vilka är de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan de tre syskonreligionerna? (anteckningar + PP-blad)

V 37: Nyckelfråga: Vilka är huvudpunkterna i Muhammeds budskap och hur ska en rättrogen muslim leva sitt liv? (anteckningar + s.403 – 406 i Re.boken/Häfte s.24 - 26)

V 38: Prov på fakta om islam, s.396 – 409 + anteckningar/Hela häftet om Islam + anteckningar

V 39: Re.boken s. 408 - 411

V 40: inlämning av analysuppgift om fundamentalism

Bilaga 2

EN SKOLDAG FÖR ALLA!

Ingår något av detta i er planering?

- schemaförändringar, ändrade tider och/eller byte av rum
- studiebesök/utflykt
- eleverna möter andra lärare än sina ordinarie
- inbjudna personer håller i någon aktivitet
- teaterbesök/filmvisning
- arbete med texter
- nya arbetsformer (ex mixade klasser)
- grupparbeten

På vår skola finns elever med många olika behov, både de som behöver utmanas och de som behöver anpassningar och stöd.

Vi ska förbereda skoldagen så att alla aktiviteter är tillgängliga för alla elever.

Vi ska ha en skoldag utan oförutsedda händelser och sistaminuten-lösningar .

Vi ska ha en skoldag där alla inblandade vuxna ska kunna gå in i arbetet med lugn och tillförsikt och helt utan stress.

Minimera hindren, maximera möjligheterna!

Beskrivningarna och råden som följer kan vara ett stöd när vi planerar

EN SKOLDAG FÖR ALLA!

Skapa en miljö för inlärning:

Att göra något för första gången är ofta svårt. När det har blivit till en vana går det lättare. Information ska vara tydlig och skriftlig, den ska ges ut i god tid och man ska prata igenom informationen med eleverna så att alla tillgodogör sig vad som är viktigt,

Om man har brister i de exekutiva funktionerna är det svårt att använda sina kunskaper på ett nytt sätt och i ett nytt sammanhang. <http://www.autismforum.se/>

Förberedelser:

Förändringar kan vara besvärliga, förbered eleverna på förändringar i schemat så att det framgår

- vilka tider som gäller, när dagen/arbetspasset börjar och slutar
- var ni ska vara/träffas
- vilken vuxen som kommer att finnas på plats
- kort information om vad som ska ske

Gör uppgifter tillgängliga för alla:

Elever med ADHD/ADD behöver tydlighet och struktur, korta arbetspass, mycket uppmuntran, avgränsade och tydliga arbetsuppgifter. Många kan behöva riktade, korta och entydiga uppmaningar, tät, påtaglig direkt återkoppling och extra tid att fullfölja uppgifter

Källa: <http://habilitering.nu>

- Ge endast en instruktion i taget
- Komplettera muntlig instruktion med skriftlig, gärna en krysslista.
- Fundera över hur ni kan hjälpa elever som ha svårt att komma igång och avsluta, ni kan t.ex erbjuda ”börjor” (en början på en text), punkter eller frågor som stöd, planera så att en vuxen finns med i gruppen där behoven finns vid starten av ett grupparbete.
- Dela upp arbetet i mindre delar, ge uppgifter under arbetets gång istället för som avslutning.
- Var tydlig med hur lång tid som finns till förfogande och när det finns möjlighet att ta en paus.

Vi har många elever med läs-och skrivsvårigheter och dyslexi. Vi kan ge dem möjlighet att vara likvärdigt delaktiga genom att

- Ge elever texter som ska läsas under lektionstid i förväg så att eleven/dyslektikern kan läsa hemma
- Ge olika texter av olika längd/svårighetsgrad till olika elever.
- Scanna in/spara ner texter så att elever kan läsa/lyssna på datorn med hjälp av talsyntes.
- Maila uppgifter i förväg till elever som behöver arbeta på dator/lyssna på texter på datorn.
- Kopiera upp småstilt text till A3-storlek, för att underlätta läsningen
- Justera styrkan på kopieringen så att texten blir tydlig/kopiera på färgkopiatorn hos F-3.
- Dela upp läsmomenten i mindre delar så eleven inte blir stressad

Källa: <http://www.dyslexi.info/>

Att förbättra självkänsla

Grupparbeten kan vara svårt eftersom de tar mycket energi för eleven med samspejls-svårigheter I övningar där läraren uppmanar gruppen att själva komma överens om arbetsfördelning

skapar ofta stora svårigheter, eftersom det kräver goda sociala och kommunikativa förmågor. Denna elevbehöver oftast en väl definierad och tydligt avgränsad uppgift.

- Om elever har svårt med samspel, ge eleven en särskild uppgift/en tydlig roll i grupparbetet eller en specifik uppgift.

Det är bra om man vid utflykter eller andra sammanhang som är mer ostrukturerade har kommit överens om något som eleven med neuropsykiatriska funktionshinder kan göra om det blir jobbigt. Man kan kalla detta för en reservutgång (RU) eller plan B. Det kan vara att läsa en tidning, spela ett spel på mobilen eller att sätta sig med någon av skolpersonalen. Det är viktigt att man innan har kommit överens med eleven om vad RU ska innebära. RU kan också användas vid alla tillfällen som eleven känner oro inför och kan med fördel skrivas ner. Källa: <http://www.publicerat.habilitering.nu/>

- Fundera över om någon elev kan behöva en ”plan B”, kom överens om var, när och hur detta ska ske.

Bilaga 3

En skoldag för alla - engelska

Material (läromedel och skönlitteratur)

- Läromedel och böcker ska finnas inlästa för mp3.
- Rutiner för att smidigt och snabbt få eleverna att ladda ner och använda detta.
- Möjlighet för fler elever att kunna ladda ner på sina smartphones, för att fler har behov att lyssna för att ta sig igenom en bok samt för att avdramatisera.

Kompensatoriska hjälpmedel

- mp3
- datorer
- hjälpprogram, t.ex Spellright
- inscannat material

Planering

- Elevblad med tydliga instruktioner. Detta ska vara ett levande dokument. Vi ska aktivt använda oss av elevbladen i klassrummet, t ex genom att skriva upp arbetsmoment, läxor mm på tavlan samtidigt som eleverna tittar i elevbladen.
- Tänk på när elever går ifrån och får stöd och gör planeringen utifrån detta.
- Planera grupper så de blir bra för alla elever.

Utförande av lektionen

- Tydlighet genom Skyttelektionen, t ex tydlighet vid uppstart och avslut av lektionen.
- Variera sättet att undervisa.
- Berätta vad man ska göra på olika sätt, t ex intro med bilder och ljud .
- Introducera ett arbetsområde med en kort film
- Använda sig av PowerPointpresentationer.
- Högläsning av texter
- Repetera och sammanfatta vad man arbetat med på tidigare lektioner.
- Ge exempel på inledningsfraser och dyl. vid skriv – och taluppgifter.
- Inleda ett arbetsområde med kortskrivning.
- ”Exitticket” för utvärdering (+ och – på postitlappar)

Kunskapskontroll (prov, läxor)

- Vid muntliga övningar får eleven ifråga välja vem han/hon ska få sitta med/arbete med.

Fråga eleven innan man gör grupper.

- Låta eleven spela in sin röst på PowerPointpresentation så läraren kan lyssna.
- Låta eleven redovisa tillsammans med en eller två kamrater .
- Samtal i mindre grupp.
- Redovisa för varandra i smågrupper i hela klassen för att träna på att prata.
- Avdramatisera genom att berätta att man kan redovisa på olika sätt och att det är lika mycket värt.
- Låta eleverna redovisa genom PowerPointpresentationer.
- Vid instruktioner kan man ha olika nivåer på uppgifterna och instruktionerna.
- Skriva texter på dator.
- Diktera sin text och någon annan skriver.
- Diktera glosor och någon annan skriver.

Bilaga 4

Elevenkät inkluderande lärmiljö

Jag är flicka pojke Jag går i åk: _____

Sätt ett kryss i den ruta som stämmer bäst med din uppfattning!

1. Jag får den information jag behöver genom elevbladet

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

2. Elevbladet underlättar min planering under ett visst givet moment i tex kemi.

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

3. Vad använder du elevbladet till?

4. a) Mina lärare visar respekt för att elever lär sig på olika sätt.

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

b) Kan du ge exempel?

5. Jag får möjlighet att visa mina kunskaper och färdigheter på olika sätt.

(t ex prov, inlämningsuppgift, muntlig presentation, dramatisering, visa praktiskt etc.)

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

6. Inför t ex en utflykt/ ett studiebesök får jag tydlig information om:

a) samlingstider

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

b) medföljande lärare

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

c) resvägar

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

d) besökets innehåll/syfte

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

e) tid för hemkomst

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

f) gruppindelning

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

7. Innan t ex temadagar får jag...

a) i god tid information om vad som ska hända under dagarna

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

b) ett tydligt schema över dagarnas längd och innehåll.

stämmer inte alls stämmer delvi stämmer ganska bra stämmer helt

Tack för din hjälp!

Bilaga 5

1. Om du skulle beskriva skolans värdegrundsarbete, hur skulle du då beskriva det? Vad inbegriper det för dig?
2. Vad tycker du har varit det bästa med värdegrundsarbetet bland oss vuxna?
3. Hur har värdegrundsarbetet bland personalen påverkat ditt synsätt?
4. Upplever du att du fått nya insikter om hur du förhåller dig till andra vuxna och elever?
5. Tycker du att värdegrundsarbetet skulle haft annat fokus än det haft?
6. Kan du se att värdegrundsarbetet haft en direkt påverkan på din egen undervisning?
7. Ser du någon koppling mellan värdegrundsarbetet och inkluderingstanken?
8. Tycker du att checklistorna är ett stöd för dig när du ska planera för elevers olikheter?
9. Har arbetet med checklistorna inneburit att du fått en ökad medvetenhet om elevers olikheter?
10. Vilka pedagogiska vinster kan du se med att arbeta utifrån dessa checklistor?
11. Det formativa lärandet är tänkt att vara ett stöd för ökad samsyn kring undervisning och bedömning, i vilken grad tror du att tex diskussionerna om elevbladen har ökat samsynen kring kunskapssyn och likvärdigheten i bedömning i kollegiet?

